

Odgoj za ljubav i odgovornu spolnost

Mirko MIHALJ

Sažetak

Autor pokušava, na jednostavan i privlačan način, približiti čitatelju složenu obiteljsku zadaću odgoja u ljubavi. Nakon što je naveo, i kratko opisao, sve promjene koje prolazi i u kojima živi i djeluje današnja obitelj, ističe potrebu ustrajnog i pomnog izgrađivanja životnog nazora kod djece i mladih u zdravom ozračju odgovorne obiteljske ljubavi. Potonja može živjeti i rasti samo u nesebičnom i slobodnom sebedarju, koje je jedino prikladno ozračje upoznavanja i upućivanja djece i mladih u tajne i bogatstvo spolnosti. Taj i takav duh trebao bi se prenijeti i na župsku zajednicu i na školu. Autor ističe neke pozitivne pomake s obzirom na župsku zajednicu, kao npr. jednodnevni susreti obitelji, roditeljske mise, dječje mise, susreti mladih i starih u razmjeni ideja i iskustava, obiteljske škole, itd. Na kraju ističe se potreba trajnog zauzimanja u izgrađivanju istinske obiteljske zajednice.

Uvod

Postoje neke stvari koje se nikad ne mijenjaju, ili se tek neznatno mijenjaju, dok su druge podložne mijeni. Dobro je znano da su čovjeku za život potrebni zrak, voda i hrana, a posebice ljubav, razumijevanje, nježnost i potpora, premda se to često zaboravlja. Kao što više ne udišemo isti zrak, ne pijemo istu vodu, niti jedemo istu hranu, još su veće promjene zahvatile sveukupnu duhovnu hranu, od koje živi ljubav.

Što se mijenja, a što uvijek ostaje?

Sve do našeg stoljeća način života i prehrane veoma su se sporo mijenjali. Obiteljski život, odgoj, običaji – prenosili su se iz naraštaja na naraštaj. Uloga majke u tomu nije se mijenjala. Njezina je zadaća uglavnom bila rad i briga u kući i odgoj djece, a otac se više brinuo za materijalno uzdržavanje obitelji.

No, s vremenom su se dogodile promjene koje su zagadile ne samo zrak i vodu nego još više obiteljske odnose. Obitelj je ostala bez svog uporišta, što se najviše odrazilo na odgoju djece. Dok je prije odlučujuću ulogu u odgoju djece imala obitelj, danas je obiteljski utjecaj uzdrman. To više nije obiteljsko gnijezdo grijano majčinskom ljubavlju, a podržavano očinskom brigom. Izvan kuće zaposlena žena ne može više sve dospjeti, a

izvan kuće zaposlen ili nezaposlen suprug ne uspijeva se snaći u novim okolnostima.

U svijetu su se dogodile tolike promjene u posljednjih stotinu godina da ih čovjek naviknuo na ustaljenost, jednostavno ne uspijeva pratiti. Premda najveći dio pučanstva danas živi u gradovima, po svom ponašanju mnogi su još uvijek bliže selu nego gradu. Novo nije prihvaćeno, a od staroga nije se odviknulo. Kad bi samo to bilo, a da se zanemare druge promjene koje su se dogodile na svim razinama, posljedice na obiteljski život i na odgoj bile bi goleme.

Stoga valja istaknuti da više nije isti zrak koji danas udišemo kao onaj koji se udisao prije, isto tako ni obiteljske vrijednosti nisu danas onakve kakve su bile prije. Iako je čovjeku i prije bila potrebna ljubav ona mu je i danas i te kako potrebna, samo što je u naše doba ljubav »zagađenija«, sve »onečišćenija«, sve »bolesnija«.

I upravo zbog neshvaćanja okolnosti u kojima živimo, zbog raskoraka između onoga što je bilo i što je danas, pojavljuju se mnoge nevolje i nesporazumi.

U posljednjim desetljećima roditelji su »trčali« za što većim materijalnim dobrima pod geslom: »Ako smo mi patili, ne ćemo dopustiti da naša djeca trpe!« Upravo zbog takva stava mnogi su roditelji nanijeli neprocjenjivu štetu svojoj djeci. Naime, opskrbivši svoju djecu čak i odveć materijalnim, zaboravili su ono najvažnije – nisu im darovali dovoljno ljubavi, razumijevanja, nježnosti, i dr., kad im je to bilo najpotrebnije.

Sve se više javljaju mladi ljudi koji optužuju svoje roditelje da su nesposobni voditi ih kroz život. Nije im dostatan samo novac, odjeća, knjige za školu. Od roditelja očekuju osobito da ih pouče o životu, da im jednostavno govore o svojim iskustvima, da ih ljube, da im pričaju o ljubavi, o tome kako su se upoznali, kako su razvijali svoju ljubav, kako su prihvatili djecu, itd. Oprostili bi im sve što su pogriješili, samo kad bi s njima iskreno razgovarali.

Ali u odgoju za ljubav i odgovornu spolnost valja voditi brigu i o nizu izvanjskih okolnosti. Osobitu pozornost valja obratiti životnom svjetonazoru i sl. Tek se tada može učiniti mnogo više i ono što je potrebno za cjelokupni odgoj.

Životni svjetonazor

Mnogi ljudi nikad ne uspiju izgraditi svoj vlastiti svjetonazor. Prepuste se rijeci života da ih nosi. Kao djeca idu u vrtić, pa u školu, potom se, ako imaju sreće i zaposle, ulaze u traženu zajednicu, postaju obitelj, njihova djeca pođu u vrtić i u školu, zaposle se, i na kraju – muž i žena ostanu sami. Mnogi tek tada započnu razmišljati o životu i uvidati gdje su pogriješili i što su propustili. Budući da sada sve vide drukčije, ako ikako mogu,

nastoje se »dočepati« svojih unučića i njih darivati svim onim što su pustili odgajajući svoju vlastitu djecu.

Tako mnogi roditelji ostaju bez vlastita životna stava, prepuštajući se životu i njegovim hirovima. Rade ono što rade i drugi. Gledaju iste tv-serije, nose sličnu odjeću – koja je u modi, izlaze van kako to običavaju i drugi. Jednostavno ne žele se razlikovati, biti drukčiji. A onaj tko se ne želi razlikovati i biti drukčiji teško može biti svoj.

Do osobnog životnog stava redovito se dolazi promatranjem drugih oko sebe, razmišljanjem, proučavanjem, razgovorom, izmjenom iskustava i vlastitim odabirom.

Budući da je u obitelji sve manje mogućnosti za dublji razgovor, mladi je čovjek najčešće prepušten samomu sebi i sličnima sebi. O životu i ljubavi saznaje ponajčešće od svojih istomišljenika, jer što mu »starci« imaju reći, kad ni sami nisu uspjeli ostvariti sretan život. Od njih jednostavno ne žele ništa čuti. Dovoljno im je što ih vide u grču, opterećene, nemirne i zabrinute, pa iz tog pakla žele što prije pobjeći, vjerujući da je, možda, negdje drugdje bolje.

Svoju maštu mladi ljudi hrane pričama koje su u modi. Dostupno im je sve ono što im njihovi roditelji ne preporučuju, primjerice od tiska i glazbe sumnjive vrijednosti, do raznih filmova u kinima i na video-kazetama. Ništa im nije tabu tema, ali zato i ništa sveto i vrijedno.

Slušajući djevojke i mladiće dok međusobno razgovaraju, mnogi bi se zaprepastili njihovim razmišljanjima o životu i ljubavi. O braku se govori kao o tamnici u koju se samo luđaci mogu zatvoriti. Najvažnije je imati novca, lagodan život s čestim putovanjima i izazovima raznorazne naravi. U ljubav se rijetko tko usudi vjerovati, a vjernost u braku za njih je »pričica« za malu djecu.

Unatoč svemu, nitko toliko ne čezne za istinskim vrijednostima koliko mladi ljudi. Kad im se približite kao prijatelj, tek tada otkrijete neizmjerenu težnju za savršenstvom, ljubavlju, skladnom obitelji. Zbog toga što to nigdje ne nalaze i ne vide dovoljno, razočaravaju se životom. U otvorenu i iskrenu razgovoru priznat će da im najviše od svega manjka prijatelj koji će ih povesti u život, koji će im pomoći da vjeruju u istinsku ljubav. Ne boje se niti žrtava niti odricanja. Sve su spremni učiniti samo kad bi im netko ponudio to vrijedno za što se isplati ostaviti *sve ludosti* koje im truju život i već ih u mladosti čine nesretnima.

Moglo bi se reći da, danas kao i uvijek, mladi ljudi vape za ljudima koji će ih povesti u sigurnost života. Prosudujući i gledajući svoje svećenike, redovnice, vjeroučitelje, učitelje, zbunjeni su njihovom ispraznošću, nesposobnošću da se vinu do visina na kojima je drukčije i čistije.

Crkva, školstvo kao i druge ustanove kojima su povjereni mladi ljudi, najčešće nisu na razini njihovih stvarnih potreba. I onda se uglavnom životari, održava se vjeronauk na kojem je nerijetko dosadno, ide se u

školu koja nema što pružiti osim nedovoljno osmislena učenja »brda« podataka u kojima se ne vidi niti svrhe niti opravdanja.

Duhovno uzdignuće svijesti

Za svaki korak naprijed u duhovnu rastu, potrebno je promišljanje i domišljanje. Ako su mnoge izvanjske okolnosti nesklone sređenu životu, valja pronaći područja na koja se može djelovati. Mnoštvu bezvrijednih i loših filmova, može se suprotstaviti samo dobrim i vrijednim ostvarenjima, dobrim djelima, postupcima i činima u obitelji i u društvu. Isto je tako i s časopisima, knjigama, glazbom. I kad bismo imali dobre odgojne filmove, časopise za mlade, poučne knjige, dobru zabavnu glazbu, lako je zamisliti koliko bi to koristilo i bilo motivirajuće mladima. No, zar je to opravdanje za nedjelotvornost?!

U našem vremenu, poradi raznih mogućnosti komunikacije kojima je povezan svijet, valja se nametnuti kvalitetom duhovnih sadržaja. Potrebni su nam ljudi puni duha Božjega koji će nuditi duhovnu hranu za kojom se »gladuje« i to prihvatljivo i primamljivo mladeži. Nemoguće je promicati i najveće duhovne vrijednosti ako nisu predstavljene na prikladan način.

Stoga uz vjerski odgoj u Crkvi valja razmišljati i o odgoju glazbenika, umjetnika, književnika, novinara, filmskih stvaratelja i drugih. To su prije pola stoljeća radili brojni naši zavodi i škole iz kojih su izašli danas vodeći ljudi znanstvenoga i kulturnoga života.

Premda naša Crkva još uvijek nema dovoljno osposobljenih ljudi i prikladnih zgrada za takvo što, ulaganje u ljude jedini je put koji vodi do duhovnog uzdignuća naroda i pojedinca.

Poznato je da se znanost, umjetnost, kultura, i dr., prenose iz naraštaja na naraštaj. Najbolje je kad mladi uče od starijih, a potom to sami nastavljaju dalje. Ako je tako u umjetnosti, zar to još više ne bi trebalo vrijediti za ljubav i odgoj? Zato podsjećamo na Isusa, najvećeg učitelja, kako je odgajao učenike u svojoj školi ljubavi: »Kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge!«

Odgoj za ljubav

Otkad su ljudi počeli zapisivati svoja razmišljanja, odgoj pripisuju najtežim područjima ljudskog nastojanja. Stari su Grci govorili da su bogovi one koje su mrzili postavili za odgojitelje. Sukobi i nesporazumi između djece i roditelja postoje otkad postoji čovjek, stari i mladi. Stoga je odgoj djece prepušten od davnine jedino roditeljima. S vremenom, razvojem društva, to se postupno mijenja. Pojavljuju se, naime, među inim, tzv. oslobodilački pokreti koji su htjeli osloboditi roditelje tog »nesnosnog«,

teškog i odgovornog posla te se latili odgoja djece i oblikovali ih tako da već na Zemlji stvore raj. Što su stvorili, i kako, tek se danas vidi na svakom koraku.

O odgoju se počelo sustavnije i temeljitije razmišljati tek u novije doba otkako se pedagogija proglasila znanost i započela sa ispitivanjem i istraživanjem najosjetljivije i najmanje zajednice, obitelji. O svim nastranostima pedagoške znanosti moglo bi se možda napisati više knjiga nego što je do sada napisano o samom odgoju. Ovdje nek bude spomenuto tek zapažanje švicarskog pedagoga Hubera koji je nakon povratka s jednog skupa pedagoga, na kojemu su bili zajedno sa svojom djecom, izjavio da nikada u životu nije vidio lošije odgojene djece.

Bez obzira na tu primjedbu, pedagogija je dragocjena i potrebna, jer ima važno i značajno mjesto, ulogu i zadaću u svakom društvu, pogotovo u odgoju i obrazovanju. Samo bi, po našoj prosudbi, trebala, uz ostalo, dublje proniknuti u tajnu ljubavi.

Ono što je čovjeku najsvetije i što ga čini čovjekom u najuzvišenijem značenju riječi jest upravo njegova sposobnost ljubavi. Bez ljubavi čovjek bi bio ništa – zaključit će sv. Pavao. Nije tajna da do te spoznaje može doći svako razumno stvorenje svojim umom.

Nedvojbeno je da je čovjeku ljubav najvrjednija i najpotrebnija, no to ne znači da je i najbolje osvijetljena, proučena, prikazana, njegovana. Mnogo je bolje opisana i protumačena njezina sjena, mržnja. Ljubav se doimlje nedohvatljiva, neopisiva, nedoživljiva, nestalna. Nije li stoga njezina suprotnost stvarna i prepoznatljiva?

Premda gotovo svi ljudi u svim vremenima ljubav smatraju najvažnijom, istodobno ništa toliko ne obezvrjeđuju, ni s čim se toliko ne poigravaju koliko s tim dragocjenim blagom.

Od sve zbrke stvorene oko ljubavi, iskreno rečeno, danas je teško više i prepoznati izvornu i čistu ljubav. A riječ ljubav, pak, postala je isto značica za mnoge druge pojmove koji su nerijetko prava suprotnost ljubavi. Stoga se najčešće »vodi ljubav«, nerijetko se i kupuje, ustupa, napušta, itd.

Budući da za ljubavlju čezne svako ljudsko stvorenje, »ljubav« je postala najvažnije propagandno sredstvo. U javnosti u naše doba više ne postoji ljubav kao Božji dar koji darujemo i primamo. Naprotiv, ljubav se predstavlja kao čovjekov proizvod s kojim se trguje. Tako se stvara mnijenje da čovjeka ne usrećuje život oplemenjen ljubavlju, već su pojmovi za sreću postali brzi užici, novac, slava i sl.

Doduše, stvorena je neizmjerena potreba za ljubavlju i srećom, ali, stječe se dojam, kao da svi trče u pogrešnu smjeru. Što se više za ljubavlju žudi, sve se više od nje udaljava.

Dok je obitelj bila mala zatvorena zajednica, okružena tek susjedima i poznanicima, sve radosti i tuge zbivale su se, tako reći, u četiri zida. Svoje poimanje o ljubavi prenosili su roditelji na djecu, i to stoljećima. Muž i

žena su znali svoje uloge i svoj posao, i kad su se sporazumjeli, uz sve nevolje i jad, uživali su »mrvu« ljubavi. Shvatili su ono najvažnije o ljubavi: da se za *sve veliko* treba mnogo mučiti i žrtvovati.

Ali otkad su ljudi uspjeli u mnogočemu olakšati život, i kad su se ponadali da će manje trpjeti, da će biti slobodniji, imajući više mogućnosti za lagodniji i udobniji život, ni ne primijetivši, a tobože sve u ime ljubavi, dospjeli su tako daleko da im je ljubav postala tek pusta čežnja, nedostižni ideal. I kad imaju sve uvjete da budu sretniji i ostvareniji, izgubili su najvažnije – ljubav. Zašto? Zato što se jednostavno ne može kupiti niti novcem, niti slavom, niti brzim užitkom, niti čestim promjenama partnera. Ljubav je, naime, osobni dar, blago koje je Bog položio u nas, povjerivši nam da ga umnožimo. Htijući to učiniti prečicom, bez mnogo domišljatosti i strpljenja, mnogi sve uprskaju, upropaste, pa misle da imaju sve, a zapravo nemaju ništa; imaju samo pustoš.

Ako baš hoćete, ljubav je talent o kojemu govori Isus. Tek kad čovjek ispravno shvati ljubav, premda je možda ne zna riječima izraziti, tek tada postaje stvaratelj, usrećitelj. Čovjek koji se poigra ljubavlju, nosi u sebi nesreću i neizmjernu tugu, i to zrači. Radostan, miran i duboko mudar čovjek je samo onaj tko je uspio dar ljubavi primiti i razviti. To je, bez ikakve sumnje, najvažnije znanje i sposobnost.

Uostalom to je i glavna poruka Isusove Radosne vijesti. Jer je Isus od svojih najbližih tražio samo ljubav. Jedini zavjet koji je od Petra tražio, prije nego mu je povjerio da bude glava Crkvi, sadržan je u pitanju: »Ljubiš li me?«

Petar je želio ljubiti, upravo kao što to želi i svaki čovjek, ali to nije znao, iako mu je učitelj bio sam Isus. I mnogi roditelji bi htjeli svojoj djeci darovati ljubav, ali jednostavno ne znaju kako. Mnogo za njih čine, mnogo im daju, a djeca ih, ipak, često optužuju da ih dovoljno ne vole. No, istodobno više žude za slobodom nego za ljubavlju.

Ljubav i sloboda

Kad je već riječ o ljubavi i slobodi, moglo bi se razmišljati i drukčije. Ima li išta vrjednije od slobode i može li čovjek biti sasvim slobodan? Ta žudnja za slobodom često se izražava riječima: »Pustite me na miru!«

Te riječi teško padaju na srce roditeljima kad ih čuju od svoje djece. Te riječi razdiru, kad se čuju od voljene osobe. Jer, nije lako pustiti na miru onoga do koga nam je stalo. Ostaviti na miru možemo samo onoga do koga nam nije stalo ili nam malo znači. A prvotno je i činjenica je ova – svaki čovjek ima neodoljivu potrebu da bude slobodan, da se nitko ne »petlja« u njegov život. No, istodobno dati drugomu slobodu i voljeti ga, čini se gotovo nemoguće.

Kad je dijete uporno u svojem traženju slobode, može zaista i uspjeti da ga roditelji stvarno puste na miru, da ga više ne pitaju ni kamo ide, ni kako je, da jednostavno od njega »dignu« ruke. A osoba koja se borila za takvu slobodu, te osjeti da je to i postigla, najčešće bude duboko nezadovoljna. Jer, potpuna sloboda nerijetko vodi u osamljenost i ravnodušnost. Naime kad se za nas više nitko ne zanima, jer mu to ne dopuštamo, to nas istodobno počne boljeti jer mislimo da do nas nikomu nije ni stalo.

U tom slučaju opet stupaju na scenu osobe koje sloboda ne ograničuje u ljubavi. Ako potpuno »dignu« ruke od tako oslobođene osobe, prepuštaju je samoj sebi i puštaju na put bez povratka, a obiteljski dom i sredina postaju sve više ružna uspomena.

Tek kad se uspostavi sklad ljubavi i slobode, krug se opet može zatvoriti. Tada taj krug nije više omča koja nas davi, već slatki jaram ljubavi, koji nas drži da se ne raspemo, da iz našeg života ne iscure sok radosti i smisla.

Tada možemo shvatiti da nismo bezvrijedna stvorenja izgubljena u prostranstvu hladna svemira, već bića sa svojim granicama koje nas ne ograničavaju.

Kad je ljubav na prvom mjestu, onda sloboda više nije u pitanju. Naprotiv, kad je sloboda na prvom mjestu, onda ljubav veoma lako može iščeznuti.

Oni koji to shvaćaju, sposobni su, uz malo volje, za pustolovinu koja se zove osmišljen i ostvaren život.

Ljubav kao biljka

Ljubav ima svoje zakonitosti i svoja pravila. Ljubav je kao osjetljiva biljka koju valja znati uzgajati kako bi donijela plod. Kao što je za razvoj biljke potrebno sunce, voda i plodna zemlja, i ljubavi je potrebno sunce, tj. osoba koja nesebično i iskreno ljubi. To sunce za djecu trebali bi biti njihovi roditelji koji ih ne »prže« svojom ljubavlju. Djeca su dar Božji, posebna bića. Djecu se ne može »imati«, premda obično kažemo da netko ima dijete. Dijete nikad nije samo naše. Ono je prije svega Božje i svoje. Kad roditelji imaju djecu zbog sebe, onda ih pokušavaju oblikovati na svoju sliku, učiniti ih dobrima sebi. Onda ih vole ne zbog njih samih nego zbog samih sebe. Onda će na kraju, zacijelo, reći: »Sve smo učinili za našu djecu, sve smo im dali, a oni nas napustiše, ne uzvратиše ljubav.« A djeca su pak shvatila da u njihovu roditeljsku duhu nije bila riječ o ljubavi, nego, naprotiv, o roditeljskoj sebičnosti.

Ljubav može rasti samo u svjetlu nesebična darivanja i primanja. Moglo bi se zaključiti – tamo gdje je ljubav sunce, tu je odgoj pjesma. Jer ljubav je domišljata i dovitljiva.

Gdje je ljubav, nisu potrebni brojni odgojni savjeti. Sunce ne treba učiti kako će grijati. Jedino je potrebno ukloniti sjenu, zapreku koja suncu priječi da obasjava.

A najčešća i najveća zapreka ljubavi jest zaokupljenost sa samim sobom. Tada su usta puna ispraznih riječi o ljubavi.

Gdje i kako govoriti o spolnosti

Otkako se u školi i u Crkvi govori o spolnosti, što se postiglo, osim prijevremena zanimanja djece za onim što odrasli smatraju pridržanim sebi?

Govor o spolnosti može imati dvojaki učinak, slično kao i govor o drogi. Nastojeći spriječiti pogibeljnu i opaku bolest, ona se sve više širi i rasprostire.

Stoga sve više prevladava uvjerenje da se o intimnim stvarima ne govori s katedre ako se ne želi obezvrijediti ljubav. Jer u ljubav, na odgovarajući način, može uvoditi samo osoba u koju se ima povjerenje i koja ljubi. U tajnu ljubavi i spolnosti djecu mogu najbolje uputiti njihovi roditelji. Ako to ne mogu oni, onda jedino ostaje bliska osoba koja bi nenametljivo i prijateljski uvela mladog čovjeka u to područje a da potom ne povrijedi svetost ljubavi. Kad se o intimnim pitanjima govori javno, tada nikad dovoljno istančanosti i proćućenosti. S pravom se valja zapitati može li govor o ljubavi i intimnosti u razredu imati odgojan učinak, pa i onda kad to čine s mnogo umijeća svećenici, vjeroučitelji ili učitelji ili dr.?!

U uzvišenost ljubavi i spolnosti ulazi se osobno, u punu povjerenju, kako bi se sačuvalo dostojanstvo. Stoga je najbolje kad djevojčica prve spoznaje o ljubavi čuje i sazna od majke, ili osobe koja je kao majka, a dječak od oca. Tada to nisu samo riječi, nego i iskustvo koje se prenosi djelima. Da djeca prve obavijesti o ljubavi i spolnosti dobiju od svojih najbližih, spontano i nenametljivo, postoji bezbroj prigoda. Poticaj može biti film, časopis, razgovor, i sl. Tako na djecu ne mora loše djelovati ni loš film, ako nakon gledanja mogu razgovarati s roditeljima o onome što su vidjeli i čuli.

Nije potrebno ulaziti u potankosti i objašnjavati nepotrebno. Veoma je važno voditi brigu o životnoj dobi djeteta i o tome koliko je dijete sposobno shvatiti, od onoga o čemu se razgovara, kako mu i to ne bi postalo opterećenje. Zanimljivo je promatrati djecu kad govore o ljubavi i spolnosti. Steže se dojam da sve znaju, a ništa ne razumiju.

Ako roditelji imaju vremena za djecu, tada će ona sama postavljati pitanja u trenutku kad je najvažnije da čuju »pravi« odgovor.

Da bi zaštitili svoju djecu od ljubavnih veza i preranih spolnih odnosa, neki roditelji pribjegavaju prijetnjama, negativnu govoru o ljubavi i spolnosti, te se svim silama trude uvjeriti djecu da je spolnost nužno zlo, da su svi muškarci isti, da su sve djevojke iste, da nema ljubavi, itd.

Pokatkad kod djece uspiju stvoriti i odbojnost prema ljubavi i spolnosti. Takav stav može utjecati i na homoseksualnu sklonost djece i druge nastranosti i negativnosti.

Poznato je da djeca čine što vide, a manje ono što čuju. Stoga, ako roditelji nisu dovoljno obazrivi i sposobno čuti svoju djecu, prestanu im se povjeravati zato da ih roditelji ne bi osudili, »špotali«. A oni pak roditelji koji su uputili i poučili djecu u sve tajne ljubavi i spolnosti, primorani su svoje kćeri opskrbljivati pilulama i drugim sredstvima kontracepcije.

Zanimljivo je promatrati roditelje kad im djeca počnu bježati od kuće, kad ne žele s njima ni na more, ni u vikendicu, ni na brod, ni na put oko svijeta. Takva djeca već sve znaju. Gledaju porno-filmove, čitaju pornografske časopise, pripovijedaju o svojim doživljajima. Djevojke postaju »komadi«, roba za užitak i provod. To im sugerira potrošački pritisak.

Kad se mladi ljudi zasite svega, i spolnih odnosa, heterogenih i homogenih, kad se izopijaju, nadime svakakva dima, željni novih podražaja, posljednji spas traže u drogi. A, što je žalosno, roditelji za sve obično posljednji saznaju. Podjednako vrijedi i za mnoge katoličke obitelji.

Samo izjašnjavanje da je netko katolik, ne jamči ništa. Uostalom ako se pogledaju i statistike, može se i na svjetskoj razini uočiti da se glede toga katolici ne razlikuju mnogo od drugih. Zanimljivo bi bilo istražiti, imaju li zemlje s najvećim postotkom katolika manji postotak pobačaja, prostitutki, razvedenih brakova, i sl.? Kakvo je stanje u Brazilu, na Filipinima i u Poljskoj? U Hrvatskoj je postotak katolika prilično visok. Je li zbog toga broj pobačaja i drugih samouništanja, od droge do psovke, manji nego u drugim zemljama u kojima su katolici manjina?

Od obitelji do Crkve

Nakon što se napravi analiza stvarnoga stanja, tada se otvaraju područja na koja se može djelotvorno utjecati i poduzimati sustavno odgovarajuće mjere da se uklone posljedice postojećeg stanja. Tek se tada, maštajući nad otvorenim Evandjeljem, mogu i u Crkvi u Hrvata nazreti očekivani pomaci. Otvaraju se obiteljska savjetovališta i uredi u kojima predano rade osposobljeni stručnjaci. Posebna se pozornost posvećuje roditeljima i vjeroučenicima, te pripravi mladih za brak.

U mnogim se župama u našoj domovini priređuje Obiteljski tjedan, ponajčešće prije blagdana zaštitnika župe. Osim duhovna sadržaja tu su razne aktivnosti, predavanja, izložbe, koncerti, susreti.

Skupina angažiranih vjernika brine za starije i osamljene osobe. Djeca ih pohađaju s vjeroučiteljem donoseći im pokoji cvijet i crtež i to s posvetom. Djeca su obično sretna kad ih se organizira u pomaganju drugima. Kad se osjete i vide da su korisna, onda najviše pomažu svojim roditeljima i jednostavno ih »vuku« u crkvu. Napisat će im pismo s oduševljenjem

kojim ih pozivlju na roditeljski susret. Ako se na to pismo uspije potpisati i župnik, tada će većina roditelja doći na sastanak.

Tamo gdje još uvijek postoji dječja misa ili misa za mlade, Godina obitelji je prigoda da to postane Obiteljska misa! Ako djeca čitaju čitanja, pjevaju, služe na misi, tada će većina roditelja, i starijih općenito, dolaziti na misu.

Kad se na župu prenese obiteljski duh zajedništva, odnosno kad se gradi živa Crkva, onda se novim poticajima i poljima rada ne vidi kraja. A svaka obitelj koja je dio te župne obitelji osjeća blagoslov crkvenog zajedništva povezana ljubavlju koje se nadahnjuje vjerom u prisutnog Boga.

Mnogi predlažu da se na razini dekanata priređuju jednodnevni susreti obitelji. Osim mise u kojoj bi svi sudjelovali pjevanjem, molitvom, prikaznim darovima, poslije mise moglo bi se organizirati zanimljivih susreta: za mlade, za roditelje, za starije osobe. Naglasak bi bio na zajedništvu, a to bi pak obogatilo poruke, dalo poticaj za nove sadržaje rada i sl.

Kad naši vjernici odu u neko udaljenije mjesto i prime ih u svoje kuće tamošnji vjernici, to je za mnoge nezaboravan trenutak. Zar se ne bi moglo tako učiniti i za vjernike u jednom dekanatu – da pohode jedni druge, i da ugoste svoje susjede iz drugog mjesta?!

Na razini biskupija očekuju se prije svega promicatelji obiteljskog pastoralara, koji će nastojati povezati i uskladiti rad župnika, vjeroučitelja te zauzetijih laika sa svima onima koji im mogu pomoći. Budući da je obitelj temeljna zajednica društva i Crkve, u kojoj se rađa i oblikuje čovjek i vjernik, odgovorni u Crkvi u Hrvata zacijelo neće kasniti da joj posvete svu brigu i pomoć.

Može se maštati unedogled, nad otvorenim Evanđeljima. A kad se nešto od toga ostvari, onda se to zove obiteljskim pastoralom. Prije toga, obično proteku rijeke riječi.

Riječi kao prijevozno sredstvo ljubavi

U godini posvećenoj obitelji ispisano je i izgovoreno o obitelji mnogo riječi. Je li i dovoljno i koliki je njihov učinak, teško je sada procijeniti, iako je poznato da i obična riječ u pravi trenutak mnogo znači.

Obitelji je ipak mnogo toga važnije od riječi, jer od samih se riječi ne živi, osobito ako nisu potkrijepljene i potvrđene djelima.

Usporedba s trnjem ili cvijećem, otkrit će jednu stranu značenja riječi. Od cvijeća se, naime, ne živi bolje, ali ono i te kako pomaže da sve bude ljepše i ugodnije. Uostalom, zašto se dariva cvijeće? Zato da se obraduje čovjeka, oživi uspomena na pokojne i sl.

Dok su cvijeće i trnje uglavnom plod zemlje, riječi su plod razumna bića obdarena sposobnošću da ih oblikuje. Koliko puta mnogi čovjek želi riječima posijati cvijeće, a kad žanje naiđe na korov i drač! Je li tomu razlog samo u sjemenju?

Kad bi se riječi mogle mjeriti i svrstavati, a mogle bi, u kojem bi omjeru bile riječi što su cvijeću nalik, spram onih koje su bliže trnju? Dobro je stoga čuti svoje riječi izgovorene u obitelji. A umjesto riječi, dostatno je gdjekad samo da se roditelji nasmiješe svojoj djeci i to od srca i nena-mješteno. To je isto kao kad cvijeće obaspe neki obronak i ukrasi ga ljepše od svih riječi i ukrasa.

Uz sve druge mogućnosti, i riječi su važno prijevozno sredstvo ljubavi. Brže nego ijednim drugim prometom, riječima se približujemo ili udaljujemo od ljudi. Premda napredak ljudskoga roda ni na jednom području nije toliko zamjetljiv koliko na svim komunikacijskim razinama, ipak se treba zapitati: Jesu li svim tim komunikacijskim postignućima uspostavljene čvršće, brže, djelotvornije veze ljubavi?

Poštujući sve promjene koje su se dogodile, valja ipak ustvrditi da je čovjekova potreba za ljubavlju ostala nepromijenjena. Stoga svi izumi i postignuća nek služe toj trajnosti, po kojoj se ostvaruje čovjek u punom smislu i značenju.

EDUCATION FOR LOVE AND RESPONSIBLE SEXUALITY

Mirko Mihalj

Summary

The author wishes to present to the readers, in a simple and attractive way, the complex family task of education for love, after having summarily presented all the changes confronting the family of today and with which it has to deal with. He stresses the necessity of persistent and careful formation of life attitudes in childhood and adolescence within a healthy atmosphere of responsible family affection. This can only be promoted by unselfish, generous, and free self-sacrifice, this being, as a matter of fact, the only suitable atmosphere for acquainting and initiating children and young people in the secrets and the wealth of sexuality. This spirit should be carried further, into parish communities and schools. The author points out some positive progress concerning the parishes, such as days of family encounters, masses for parents, children's masses, encounters between the young and the elderly with the aim of exchanging ideas and experience, family schools, etc. Concludingly, the need for a continuous interest in the forwarding of the true family community is stressed.